

22. Ders (10.2.1989 tarihli ders notu)

Dersin amacı:

1. رَأَيْتِ edatının kullanımının öğrenilmesi
2. Fiil cümlelerine ait bir kullanımın öğrenilmesi

Zamirlerden evvel i sesi varsa, bazı zamirler esreli okunur. Aşağıdaki örneklere dikkat edin:

رَأَيْتِ سَيْفَ الدِّينِ
Raeyti Seyfeddîn.
Seyfettin'i gördün. (Bu cümle bir kadına söyleniyor)

Onu (o erkeği)	Hu	هُ
----------------	----	----

أَيْنَ رَأَيْتَهُ؟
Eyne raeytihi?
Onu nerede gördün? (Bu cümle bir kadına söyleniyor)

أَيْنَ رَأَيْتَهُمْ؟
Eyne raeytihim?
Onları nerede gördün? (Bu cümle bir kadına söyleniyor)

Konuşma dilinde kırmızı harfler telaffuz edilmez.

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ يَاشَرَ الذَّهَابَ إِلَى السَّبُّورَةِ

Talebe'l-muderrisu min Yaşar ez-zehâbe ile's-sebbûrati.

Hoca, Yaşar'dan, tahtaya gitmesini istedi.

قَالَ لَهُ : تَعَالَ يَا يَاشَرُ إِلَى السَّبُّورَةِ

Kâle lehû: Teâle yâ Yaşar ile's-sebbûrati.

Ona: Yaşar tahtaya gel, dedi.

قَامَ يَاشَرُ مِنْ مَكَانِهِ

Kâme Yaşar min mekânihî.

Yaşar yerinden kalktı.

هُوَ ذَاهِبٌ الْآنَ إِلَى السَّبُّورَةِ

Huve zâhibun el-âne ile's-sebbûrati.

Şimdi tahtaya gidiyor.

ذَهَبَ يَاشَارُ إِلَى السَّبُّورَةِ

Zehebe Yaşar ile's-sebbûrati.

Yaşar tahtaya gitti.

ثُمَّ طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْهُ أَنْ يَكْتُبَ إِسْمَهُ عَلَيْهَا (عَلَى السَّبُّورَةِ)

Summe talebe'l-muderrisu minhu en yektube ismehû aleyhâ (ale's-sebbûrati)

Sonra hoca ondan ismini onun üzerine (tahtaya) yazmasını istedi.

Bazı fiiller

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
طَلَبَ	أُطْلُبْ	يَطْلُبُ	طَلَبَ
Taleb	Utlub	Yatlubu	Talebe
İstemek	İste	İstiyor	İstedi

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
أَمَرَ	مُرْ	يَأْمُرُ	أَمَرَ
Emr	Mur	Ye'muru	Emera
Emretmek	Emret	Emrediyor	Emretti

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
أَخَذَ	خُذْ	يَأْخُذُ	أَخَذَ
Ahz	Huz	Ye'huzu	Ehaze
Almak	Al	Alıyor	Aldı

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
ذَهَابُ	إِذْهَبْ	يَذْهَبُ	ذَهَبَ
Zehâb	İzheb	Yezhebu	Zehebe
Gitmek	Git	Gidiyor	Gitti

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
كِتَابَةٌ	اُكْتُبْ	يَكْتُبُ	كَتَبَ
Kitâbet	Uktub	Yektubu	Ketebe
Yazmak	Yaz	Yazıyor	Yazdı

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
خُرُوجٌ	اُخْرِجْ	يَخْرِجُ	خَرَجَ
Hurûc	Uhruc	Yahrucu	Harace
Çıkmak	Çık	Çıkıyor	Çıktı

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
قِيَامٌ	قُمْ	يَقُومُ	قَامَ
Kıyâm	Kum	Yekûmu	Kâme
Kalkmak	Kalk	Kalkıyor	Ayağa kalktı

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
دَقَّ	دُقَّ	يَدُقُّ	دَقَّ
Dakk	Dukka	Yedukku	Dakka
Çalmak	Çal	Çalıyor	(Kapı vs.) Çaldı

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
فَتَحَ	اِفْتَحْ	يَفْتَحُ	فَتَحَ
Feth	İftah	Yeftehu	Feteha
Açmak	Aç	Açıyor	Açtı

Mastar	Emir	Muzari (Şimdiki z.)	Mazi (geçmiş zaman)
رُجِعَ	ارْجِعْ	يَرْجِعُ	رَجَعَ
Rucûğ	İrciğ	Yerciğu	Racağa
Dönmek	Dön	Dönüyor	Geri döndü

“Döndü” fiilinin Arapça açıklanması:

رَجَعَ : ذَهَبَ مِنْ جَدِيدٍ إِلَى الْمَكَانِ الَّذِي جَاءَ مِنْهُ
Racağa : Zehebe min cedîdin ile'l-mekâni'llezî câe minhu
Döndü: Geldiği yere yeniden gitti

Yüksek sesle	Bi savtin âlin	بِصَوْتٍ عَالٍ
Lütfen	Min fadlike	مِنْ فَضْلِكَ
Lütfen	Recâen	رَجَاءً

أُخْرِجْ مِنَ الصَّفِّ مِنْ فَضْلِكَ (رَجَاءً)
Uhruc mine's-saffi min fadlike (recâen)
Lütfen sınıftan çık

قَالَ الْمُدَرِّسُ لِعَبْدِ اللَّهِ : " أُخْرِجْ مِنَ الصَّفِّ مِنْ فَضْلِكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ "
Kâle'l-muderrisu li Abdillâh: “Uhruc mine's-saffi min fadlike yâ Abdallah”
Hoca, Abdullah’a: “Lütfen sınıftan çık Abdullah” dedi.

مَاذَا طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ؟

Mâzâ talebe'l-muderrisu min Abdillâh?

Hoca, Abdullah'tan ne istedi?

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الصَّفِّ

Talebe'l-muderrisu min Abdillâh en yahruce mine's-saffi.

Hoca, Abdullah'tan sınıftan çıkmasını istedi.

طَلَبَ مِنْهُ أَنْ يَخْرُجَ مِنَ الصَّفِّ

Talebe minhu en yahruce mine's-saffi.

Ondan sınıftan çıkmasını istedi.

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ أَنْ يَذْهَبَ إِلَى السَّبُّورَةِ

Talebe'l-muderrisu min Abdillâh en yezhebe ile's-sebbûrati.

Hoca, Abdullah'tan tahtaya gitmesini istedi.

طَلَبَ مِنْ فُلَانٍ أَنْ يَفْعَلَ شَيْئًا

Talebe min fulânin en yef'ale şey'en.

Birinden bir şey yapmasını istedi.

طَلَبَ مِنْ فُلَانٍ أَنْ لَا يَفْعَلَ شَيْئًا

Talebe min fulânin en lâ yef'ale şey'en.

Birinden bir şey yapmamasını istedi.

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ أَوْرْخَانَ أَنْ يَدْخُلَ فِي الصَّفِّ

Talebe'l-muderrisu min Orhan en yedhule fi's-saffi

Hoca, Orhan'dan sınıfa girmesini istedi.

“Girmek” fiili üç şekilde kullanılabilir:

Bir yere girdi	Dahale mekânen	دَخَلَ مَكَانًا
Bir yere girdi	Dahale fî mekânin	دَخَلَ فِي مَكَانٍ
Bir yere girdi	Dahale ilâ mekânin	دَخَلَ إِلَى مَكَانٍ

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ أُوعُوزَ أَنْ يَجْلِسَ إِلَى مَكَانِهِ

Talebe'l-muderrisu min Oğuz en yeclise ilâ mekânihî.

Hoca, Oğuz'dan yerine oturmasını istedi.

Aynı kalıbın bayan için kullanılışı:

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ زَيْنَبَ أَنْ تَجْلِسَ إِلَى مَكَانِهَا

Talebe'l-muderrisu min Zeyneb en teclise ilâ mekânihâ.

Hoca, Zeynep'ten yerine oturmasını istedi.

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ زَيْنَبَ أَنْ تَدْخُلَ فِي الصَّفِّ

Talebe'l-muderrisu min Zeyneb en tedhule fî's-saffi

Hoca, Zeynep'ten sınıfa girmesini istedi.

قَامَ عَبْدُ اللَّهِ مِنْ مَكَانِهِ

Kâme Abdullah min mekânihi.

Abdullah yerinden kalktı.

ذَهَبَ إِلَى الْبَابِ

Zehebe ile'l-bâbi.

Kapıya gitti.

وَفَتَّحَ الْبَابَ

Ve feteha'l-bâbe

Ve kapıyı açtı.

خَرَجَ مِنَ الْبَابِ

Harace mine'l-bâbi.

Kapıdan çıktı.

ثُمَّ دَقَّ الْبَابَ

Summe dakka'l-bâbe

Sonra kapıyı çaldı.

وَدَخَلَ إِلَى الصَّفِّ مِنْ جَدِيدٍ

Ve dahale ile's-saffi min cedîdin.

Ve yeniden sınıfa girdi.

أَنَا جَالِسٌ عَلَى الْمَكْتَبَةِ.

Ene câlisun ale'l-mektebeti.

Sırada oturuyorum.

قُمْتُ الْآنَ

Kumtu'l-âne.

Şimdi kalktım.

Üstteki fiillerin bayan için kullanılışı:

قَامَتْ بَثُولُ مِنْ مَكَانِهَا.

Kâmet Betül min mekânihâ

Betül yerinden kalktı.

وَذَهَبَتْ إِلَى الْبَابِ وَفَتَحَتْهُ

Ve zehebet ile'l-bâbi ve fetehathû

Ve kapıya gitti ve onu açtı.

وَخَرَجَتْ مِنْهُ ثُمَّ دَقَّتِ الْبَابَ

Ve haracet minhu summe dakkati'l-bâbe.

Ondan (kapıdan) çıktı, sonra kapıyı çaldı.

وَدَخَلَتِ الصَّفَّ مِنْ جَدِيدٍ

Ve dahaleti's-saffe min cedîdin.

Ve yeniden sınıfa girdi.

طَلَبَ الْمُدَرِّسُ مِنْ يَاشَرَ أَنْ يَذْهَبَ إِلَى السَّبُّورَةِ وَ يَكْتُبَ إِسْمَهُ عَلَيْهَا.

Talebe'l-muderrisu min Yaşar en yezhebe ile's-sebbûrati ve yektube ismehû aleyhâ.

Hoca, Yaşar'dan tahtaya gidip, ismini yazmasını istedi.

Fasih Arapça'nın önemli bir kuralı:

Özneleri aynı kişi olan birçok fiil ardı ardına gelirse, **ilk** fiil özneyle yalnız cinsiyet bakımından uyuşur. Sayı bakımından uyuşmaz. 3. Şahıs olduğu zaman, ister müzekker (eril)-müennes (dişil), ister müsenna (ikil) , ister cemi(çoğul) olsun bu kurala uyar.

Kırmızı yazılan fiil bir bayana göre, yeşil fiiller iki bayana göre çekimlenmiştir.

قَامَتِ نَسْرِينُ وَ دَرِيَا مِنْ مَكَانَيْهِمَا وَ ذَهَبَتَا إِلَى الْبَابِ وَ فَتَحَتَاهُ وَ خَرَجَتَا وَ دَقَّتَا الْبَابَ وَ دَخَلَتَا الصَّفَّ مِنْ جَدِيدٍ

Kâmet Nesrin ve Derya min mekâneyhimâ ve zehebetâ ile'l-bâbi ve fetehatâhu ve haracetâ ve dakkatâ'l-bâbe ve dahaleta's-saffe min cedîdin.

Nesrin ve Derya yerlerinden kalktılar. Kapıya gittiler açıp dışarı çıktılar. Kapıyı çaldılar. Yeniden sınıfa girdiler.

Cemi müennes (çoğul bayan):

Kırmızı yazılan fiil bir bayana göre, yeşil fiiller üç bayana göre çekimlenmiştir

قَامَتْ زَرَّيْنُ وَ عَائِشَةُ وَ فَاطِمَةُ مِنْ أَمْكِنَتِهِنَّ وَ ذَهَبْنَ إِلَى الْبَابِ وَ فَتَحْنَهُ وَ خَرَجْنَ مِنْهُ ثُمَّ دَقَقْنَ الْبَابَ وَ دَخَلْنَ الصَّفَّ مِنْ جَدِيدٍ

Kâmet Zerrin ve Âişe ve Fâtıme min emkinetihinne ve zehebne ile'l-bâbi ve fetahnehu ve haracne minhu summe dakakne'l-bâbe ve dahalne's-saffe min cedîdin.

Zerrin, Ayşe ve Fatma yerlerinden kalktılar. Kapıya gittiler açıp dışarı çıktılar. Sonra kapıyı çaldılar. Yeniden sınıfa girdiler.

Yer	Mekân	مَكَانٌ
Yerler	Emkine	أَمْكِنَةٌ

Cemi müzekker (çoğul erkek):

Kırmızı yazılan fiil bir erkeğe göre, yeşil fiiller üç erkeğe göre çekimlenmiştir.

قَامَ الرِّجَالُ مِنْ أَمْكِنَتِهِمْ وَ ذَهَبُوا إِلَى الْبَابِ وَ فَتَحُوهُ وَ خَرَجُوا مِنْهُ ثُمَّ دَقُّوا الْبَابَ وَ دَخَلُوا الصَّفَّ مِنْ جَدِيدٍ.

Kâme'r-ricâlu min emkinetihim ve zehebû ile'l-bâbi ve fetahûhu ve haracû minhu summe dakkû'l-bâbe ve dahalu's-saffe min cedîdin.

Erkekler yerlerinden kalktılar. Kapıya gittiler, açıp dışarı çıktılar. Sonra kapıyı çaldılar. Yeniden sınıfa girdiler.

Müsenna müzekker(ikil erkek):

Kırmızı yazılan fiil bir erkeğe göre, yeşil fiil iki erkeğe göre çekimlenmiştir.

قَامَ الرَّجُلَانِ مِنْ مَكَانَيْهِمَا وَ ذَهَبَا إِلَى الْبَابِ.

Kâme'r-raculâni min mekâneyhimâ ve zehebâ ile'l-bâbi

İki adam yerlerinden kalktılar ve kapıya gittiler.

Müsenna müennes (ikil dişil):

Kırmızı yazılan fiil bir bayana göre, yeşil fiil iki bayana göre çekimlenmiştir.

قَامَتِ امْرَأَتَانِ مِنْ مَكَانَيْهِمَا وَ ذَهَبَتَا إِلَى الْبَابِ.

Kâmet imra'atâni min mekâneyhimâ ve zehebetâ ile'l-bâbi

İki kadın yerlerinden kalktılar ve kapıya gittiler.

Kaynak:

İstanbul Üniversitesi emekli okutmanı Mustafa Seçkin'in derslerinde tuttuğum notlardan derlemedir. Mustafa Seçkin hakkında bilgi için tıklayınız:

http://www.istanbul.edu.tr/edebiyat/bolum_sayfasi/dogudilleri/emektar_hocalar.htm

<http://www.istanbuldakianadolu.com/istanbul/fethi-gemuhluoglunu-mustafa-seckinle-tanimak/>

Hazırlayan: Enise Sema Gonca

Temmuz - 2011

araphocam@yahoo.com

Tüm dosyalar için tıklayın:

<http://www.materyal.org.tr/arapca/dosyalar.php?uk=380000>